

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ВИДІВ ФОРМ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ

Вадим Вікторович БЕЗУСИЙ,

*кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри правового
забезпечення господарської діяльності
факультету №6 Харківського
національного університету
внутрішніх справ*

Професійна діяльність державних службовців спрямована на практичне виконання завдань і функцій держави, поставлених перед відповідними державними органами. Тому, державні службовці зазнають відчутне фізичне та психологічне навантаження під час виконання своїх службових обов'язків. Окрім того, вони несуть підвищену відповідальність за виконання покладених на них повноважень та мають додаткове обмеження ряду конституційно встановлених прав у порівнянні із іншими працівниками. Наприклад, згідно зі статтею 25 Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII [1] державним службовцям заборонено займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю та входити до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку. Така заборона безпосередньо відображається на фінансовому та соціальному становищу таких собі, тому варто наголосити на існуванні потреби щодо встановлення додаткових гарантій соціального захисту для державних службовців, а у зв'язку із цим доцільним є передбачення відповідних напрямів та форм соціального захисту у нормах законодавства.

Термін «напрямок» визначається у Великому тлумачному словнику сучасної української мови, як лінія руху або лінія

розміщення кого-, чого-небудь; шлях діяльності, розвитку кого-, чого-небудь; спрямованість якоїсь дії, явища; спрямованість думок, інтересів; суспільна, наукова, літературна і т. ін. школа, течія, угруповання; ділянка фронту, що розгортає воєнні дії в який-небудь бік [2, с. 731]. Хоча більшість із наведених значень не мають нічого спільного із напрямом соціального захисту державних службовців, звернемо увагу на значення «спрямованість якоїсь дії, явища» та «шлях діяльності чого-небудь». Керуючись ними, можна зробити висновок, що напрямом соціального захисту є певне конкретне спрямування його дії. Держава, забезпечуючи державним службовцям соціальний захист, надає його у визначених напрямках, які на нашу думку доцільно встановити із норм чинного законодавства про державну службу. У свою чергу, Великий тлумачний словник сучасної української мови розглядає форму як тип; будову; спосіб організації чого-небудь; зовнішній вияв будь-якого явища, пов'язаний із його сутністю чи змістом [2, с. 1543]. Отже, якщо напрям соціального захисту державних службовців відображає спрямування дії соціального захисту, то форма є його зовнішнім проявом. С. М. Синчук та В. Я. Бурак тлумачать організаційно-правові форми соціального захисту як способи його фінансування і здійснення. Значення організаційно-правових форм соціального забезпечення вчені вбачають у тому, що вони дають можливість найбільш раціонально розподіляти через систему соціального забезпечення грошові кошти на основі принципу соціальної справедливості [3, с. 100]. Із даної позиції можна зробити висновок, що кожна конкретна форма окреслює специфічний спосіб реалізації соціального захисту. Тобто, під формою соціального захисту державного службовця згідно такого підходу варто розуміти як спосіб здійснення соціального захисту. «Принцип соціальної справедливості» у даному контексті полягає у тому, щоб форми соціального захисту державних службовців відповідали Конституції України, а також тим позбавленням окремих прав, яких зазнають державні службовці у зв'язку із своєю службовою діяльністю.

Таким чином, напрям соціального захисту державних службовців відображає спрямування дії соціального захисту, а форма соціального захисту державних службовців – спосіб його здійснення. Для встановлення напрямів та форм соціального захисту державних службовців звернемося до норм Закону України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII [4]. Підкреслимо, що у нормах даного нормативно-правового акту передбачені

спеціальні напрями та форми соціального захисту. Варто враховувати, що на державних службовців поширюються всі ті самі соціальні гарантії, які держава передбачила для соціального захисту свого населення. Проте, в рамках даного дослідження варто в першу чергу проаналізувати ті напрями та форми соціального захисту, які згідно чинного законодавства передбачені саме для державних службовців.

В чинному Законі України «Про державну службу» законодавець лише встановив посилання на те, що розміри, випадки та порядок надання такого соціального захисту визначаються Кабінетом Міністрів України. Відповідно, зі змісту постанов даного органу ми дійшли до висновку, що «надання службового житла» на сьогодні можливе виключно в формі безвідсоткового кредиту для житлового будівництва або придбання квартир чи індивідуальних житлових будинків. Відповідні нормативно-правові акти, якими врегульовувалось надання службового житла, втратили чинність. Тож, житлові проблеми державних службовців на сьогодні вирішуються виключно шляхом сприяння держави придбанню державними службовцями власного житла. У свою чергу, надання державним службовцям матеріальної допомоги все ще урегульовується належним чином. Проте, у даному контексті варто звернути увагу на два обмеження: 1) державний службовець може претендувати на отримання матеріальної допомоги лише одного разу на рік; 2) виплата матеріальної допомоги здійснюється із фонду оплати праці, а отже надання даного виду соціального захисту обмежує керівника державної служби у наданні інших видів соціального захисту.

Формами соціально-побутового напряму соціального захисту державних службовців є:

- надання безвідсоткового кредиту для житлового будівництва або придбання квартир чи індивідуальних житлових будинків;
- надання службовцям матеріальної допомоги для вирішення соціально-побутових питань – вид грошової допомоги, яка надається для вирішення різноманітних особистих питань одного разу на рік у розмірі середньомісячної заробітної плати на підставі особистої заяви.

Список використаних джерел

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 49. ст.2056
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови [гол. ред. В. Т. Бусел, редактори-лексикографи: В. Т. Бусел,

М. Д. Василега-Дерибас, О. В. Дмитрієв, Г. В. Латник,
Г. В. Степенко]. К. : Ірпінськ : Перун, 2005. 1728 с.

3. Синчук С. М., Буряк В. Я. Право соціального забезпечення
України : навч. посіб. К. : Т-во «Знання», 2003 306 с

4. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-
VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 4. ст.43.